

Suomen Eläinlääkäriliitto r.y.

Lehdistötiedote, julkaisuvapaa 1.11.2006 klo 11.00:

Tutkimuksesta käytäntöön: miten parantaa koe-eläinten elämää

Koe-eläintoiminta ja eläinten käyttäminen kokeissa on muuttunut ja kehittynyt viimeisten vuosikymmenien aikana samalla, kun suhtautuminen eläimiin yleensäkin on muuttunut. Yhteiskuntamme vaurastumisen myötä mahdollisuudet eläinten hyvinvoinnin korostamiseen ja olosuhteiden kehittämiseen ovat lisääntyneet. 1980-luvulla eläinten ympäristö ja terveys saivat uudenlaista huomiota. Häkkiympäristö tunnustettiin yksitoikkoiseksi 1990-luvulla ja virikkeiden käyttämiskokeilut alkoivat. 2000-luvun teemana on eläinten kokekohtaisen käytön vähentämiseen tähtäävät toimet ja eläinten olosuhteiden ja toimenpiteiden kehittäminen. Pohjana on nykyisen koe-eläintieteellisen toiminnan eettinen 3R-periaate (Russel ja Burch 1959): Reduction eli vähentäminen, Refinement eli parantaminen ja Replacement eli korvaaminen.

Koe-eläinten hyvinvointitutkimus tähtää eläinten käytön vähentämiseen ja eläinten hyvinvoinnin parantamiseen. Kun eläin voi hyvin ja on terve, eläinkokeiden tutkimustuloksista tulee luotettavampia ja tulosten hajonta vähenee. Tällöin myös kokeessa tarvittava eläinmäärä vähenee. Hyvinvoinnin lisääminen perustuu aina eläinlajikohtaisen käyttäytymisen ja eläinten tarpeiden tuntemiseen. On tärkeää, että hyvinvointia tutkitaan tieteellisin keinoin, koska omat käsityksemme ja mielipiteemme eivät aina kerro totuutta ja jostain hyvää tarkoittavasta asiasta, esimerkiksi epäsosiaalisen eläinlajin yksilön pitämisestä ryhmässä voikin aiheutua eläimelle enemmän haittaa kuin hyötyä tai iloa.

Hyvinvointia tutkitaan monella eri menetelmällä ja usein vasta näiden yhdistäminen antaa luotettavia tuloksia. Suomessa koe-eläinten hyvinvointitutkimus on keskittynyt häkkiympäristön ja virikkeiden tutkimiseen ja tutkimusta tehdään Kuopion, Oulun ja Helsingin yliopistojen koe-eläinkeskuksissa. Rotat ovat saaneet valita metalli- tai muovihäkin välillä: eroa näiden materiaalien miellyttävyydestä ei havaittu. Virikekokeissa on löydetty rotille mieleinen, puinen viriketunneli, jossa ne viettävät aikaansa sekä yöllä että päivällä. Myös jyrsijöiden pesämateriaalin käyttöä on tutkittu. Kaikkien näiden kokeiden tuloksia on voitu viedä käytännön elämään: nykyisin jyrsijöillä käytetään pesämateriaalia kuivikkeen ohelle ja entistä useammat jyrsijät saavat nauttia tunneleista ja palikoista.

Myös rehulla voi virikkeistää. Rehua voidaan piilottaa kuivikkeen sekaan tai kätkeä esineiden sisälle. Rehun tarjoaminen voidaan yhdistää työntekoon: kun rotat joutuvat jyrsimään rehu-pelletit irti puulevystä, päivittäinen tekeminen lisääntyy. Samalla hyvinvointi lisääntyy, kun ruoan saamiseen vaaditaan työntekoa, eikä täysin vapaasti saatava ravinto pääse lihottamaan rottaa liikaa. Ääniympäristön tutkiminen tähtää häiritsevien äänien poistamiseen ympäristöstä ja parempien työtapojen etsimiseen. Eläinten hoito-ohjeita on voitu tulosten perusteella tarkentaa, ja esimerkiksi häkkien vaihdon yhteydessä rehua lisätään häkin ruokintakaukaloon ennen kuin eläimet siirretään puhtaaseen häkkiinsä.

Koetekniikoiden kehittäminen on yksi tärkeä refinementin osa. Rottien kiinnipitotapoja vertailtaessa löydettiin rotille paras tapa, niskanahasta nostaminen. Hiirien ja rottien pieniä verinäytteitä otetaan nykyisin takajalan suonesta entisen silmänurkkanäytteenoton sijasta ja geenimuuntelun toteamiseksi tarvittavan DNA-näytteen voi tehdä korvamerkinnän yhteydessä saatavasta koepalasta, jolloin lisäkudosnäytettä ei tarvita.

Koe-eläimiä käytetään edelleen ja tullaan käyttämään todennäköisesti vielä usean vuosikymmenen ajan. Niin kauan kuin eläinten käyttämistä pidetään välttämättömänä, eläimiä on kohdeltava niin hyvin kuin sen tietojemme, taitojemme ja kokemuksemme perusteella mahdollista. Koe-eläintieteellinen hyvinvointitutkimus tarjoaa tähän käytännön apua ja ohjeistusta.

**ELT, dosentti, dipECLAM Hanna-Marja Voipio, Hanna-Marja.Voipio@oulu.fi,
Koe-eläinkeskus, Oulun yliopisto, puh. 040 7421 085.**